

Çocuk Kütüphanelerinde Yaşam Becerileri Geliştirmek: Bir Kütüphane Programı Modeli*

Developing Life Skills in Children's Libraries: A Library Program Model

Nihan Temiz* ve Bülent Yılmaz**

Öz

Amaç: Erken çocukluk (0-8 yaş arası), yaşamın en kritik dönemlerinden biridir. Çocuklar doğdukları andan itibaren maruz kaldıkları uyarıları içselleştirmeleri ve öğrenme yoluyla kalıcı hâle getirmeleri için ailelerinden, okul öncesi kurumlardan ya da okul dışı eğitim/yaşam merkezlerinden destek almaktadırlar. Kütüphaneler sözü edilen merkezlerin en önemlilerinden birisidir. Çocuk kütüphaneleri, özel bir kullanıcı grubu olan çocuklara hizmet verirken “çocuğa görelilik”, “fırsat eşitliği”, “gelişim dönem özelliklerini bilme”, “erken müdahale” ve “yaşam becerileri” gibi önemli konuları kapsamak durumundadır. Bunun için de çocukların yaşına, gelişim düzeyine, kuşak özelliğine, bireysel farklılıklarına, özel gereksinimlerine ve desteklenmesi gereken yönlerine uygun eğitim programlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı çocuk kütüphanelerinde yaşam becerilerinin oluşturulması ve desteklenmesi için geliştirilmiş ve özgün etkinliklerin bir plan dâhilinde okul öncesi dönemdeki çocuklar tarafından deneyimlenmesini sağlayan bir eğitim programı oluşturmaktır.

Yöntem: Çalışma belirli aşamalara dayalıdır. İlk aşama olan tasarım sürecinde literatür taraması, farklı kütüphane programlarına dair uygulama örneklerine ulaşılması ve çocukların evrensel gelişimsel dönem ihtiyaçlarının birlikte ele alınıp harmanlanması sağlanmıştır. İkinci aşamada özgün etkinlikler, hikâyeler, içerikler ve materyaller oluşturulmuştur. Son aşamada ise ölçme ve değerlendirmenin yapıma şekli belirlenmiştir.

Bulgular: Programın 24 oyun etkinliği, 24 hikâye ve 24 kukla tiyatrosundan oluşan içeriğinin uygulama planı yapılmış ve oluşturulan program alan uzmanlarının görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda yapılan düzenlemelerin ardından programa son hâli verilerek uygulamaya hazır duruma getirilmiştir.

* Bu makale Nihan Temiz’in Prof. Dr. Bülent Yılmaz danışmanlığında devam etmekte olan doktora tezine dayanmaktadır.

This article is based on Nihan Temiz's PhD thesis conducted under the supervision of Prof. Dr. Bülent Yılmaz.

* Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu. E- posta: nntemiz@hacettepe.edu.tr

Hacettepe University Beytepe Preschool. E-mail: nntemiz@hacettepe.edu.tr

** Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.

E- posta: byilmaz@hacettepe.edu.tr

Hacettepe University, Faculty of Letters, Department of Information Management.

E-mail: byilmaz@hacettepe.edu.tr

Sonuç: Üç farklı modül hâlinde geliştirilen kütüphane programı modeli, alan uzmanlarının görüşleri ile son şeklini almıştır. Kütüphane programı bu hâliyle yaşam becerilerinin çocuk kütüphanelerinde bir program dahilinde geliştirilmesine olanak sağlayacak niteliktedir.

Özgünlük: Çocuk Kütüphaneleri Yaşam Becerileri Geliştirme Programı'nın ilerleyen dönemde, yaşam kalitesini arttırması, bilgi okuryazarlığı becerilerine ve yaşam boyu öğrenme sürecine zemin hazırlaması amacıyla çocuk kütüphanelerinde kullanılması, sürekliliğinin sağlanması hedeflenmektedir. Kuramsal nitelikteki bu çalışmanın alana özgün bir katkı sağlayacağı öngörülmekte ve bulguların konu ile ilgili çalışan farklı alanlardaki akademisyenlerin yeni çalışmalar yapmasına olanak sağlayan yönü ile alanı zenginleştireceği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Erken çocukluk dönemi; çocuk kütüphaneleri; yaşam becerileri; kütüphane programı.

Abstract

Purpose: Children receive support from their families, preschool institutions, or out-of-school education/life centers such as libraries to internalize and learn all the stimuli they are exposed to. When providing services to children, children's libraries have to cover important issues such as "relevance to the child," "equal opportunity," "knowledge of developmental period characteristics," "early intervention," and "life skills." Therefore, it is necessary to develop education programs suitable for children's age, developmental level, generational characteristics, individual differences, and special needs. The purpose of the study is to create an education program that has been developed to create and support life skills in children's libraries and enables the experience of original activities by preschool children within a plan.

Method: The work is based on certain stages. In the design process, the first stage, the literature review, application examples of different library programs, and children's universal developmental period needs were discussed together. In the second stage, original activities, stories, and materials were created. In the last stage, the measurement and evaluation technique was determined.

Findings: The content of the program, consisting of 24 play activities, 24 stories, and 24 puppet theaters, was planned and presented to the field experts. After the arrangements were made in line with the feedback from the experts, the program was finalized and made ready for implementation.

Conclusion: The library program model, which was developed in three different modules, took its final shape with the opinions of field experts. As such, the library program is ready to implement life skills in children's libraries within a program.

Originality: It is thought that this theoretical study will make an original contribution in terms of increasing the quality of life of children, laying the groundwork for information literacy skills and lifelong learning, and will enrich the field by enabling academicians from different fields to conduct new studies.

Keywords: Early childhood period; children's libraries; life skills; library program.

Giriş

Erken çocukluk dönemi (0-8 yaş); kişiliğin oluşumu ve şekillenmesi, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesinde ileriki yıllara olan etkisi nedeniyle yaşamın en kritik dönemlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Arı, 2003). Her gelişim alanında (bilişsel, sosyal-duygusal, motor, öz bakım) yoğun ve hızlı değişimlerin yaşandığı bu dönemde, çocukların nitelikli ve etkili uyaranlara maruz kalması, uygun ortamlarda desteklenmesi ve alan uzmanları tarafından hazırlanmış olan programlarla geleceğe hazırlanması gerekmektedir. Çocukların ilk öğrenme ortamı ailedir. Bu ortamda ebeveyn ve bakım verenler tarafından yeterince desteklenen ve ailenin sağladığı güven ile sağlam bir temelden başlayan çocuklar, farklı öğrenme ortamları ile karşılaşır. Bu ortamlar, “okul öncesi eğitim kurumları” gibi formal eğitim veren ortamlar olabileceği gibi; “okul dışı sosyal ortamlar/merkezler” ve “kütüphaneler” olabilir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanı ile başlayan ve seferberlik çabasıyla ele alınan okuryazarlık kavramı, toplumun bilgi edinmesi ve bilgiyi etkin biçimde kullanabilmesi hedefleri ile yola çıkmış, günümüzde ise bilgi teknolojilerinin yaygın kullanımı ile birlikte farklı kazanımlarla anılmaya başlamıştır. Önceleri “bilgi merkezi” olarak görülen kütüphaneler, dünyadaki değişim ve dönüşüm ile birlikte sadece bilgi edinilen ve belge sağlanan yerler olmaktan çıkıp, her türlü okuryazarlık becerilerinin (ağ okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, bilimsel okuryazarlık, coğrafya okuryazarlığı, çevre okuryazarlığı, çoklu kültür okuryazarlığı, dans okuryazarlığı, dijital/sayısal okuryazarlık, dünya okuryazarlığı, ekonomi okuryazarlığı, eleştirel okuryazarlık, gazete okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, grafik okuryazarlığı, kültür okuryazarlığı, kütüphane okuryazarlığı, matematik okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, meslek okuryazarlığı, politika okuryazarlığı, sinema okuryazarlığı, tarım okuryazarlığı, tarih okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, televizyon okuryazarlığı, tüketici okuryazarlığı, yasa okuryazarlığı, yatırım okuryazarlığı, yurttaşlık okuryazarlığı, web okuryazarlığı vb.) ve yaşam boyu öğrenmenin değerinin aktarılmasına ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına dair sorumluluklar üstlenen bir yaşam merkezi hâline gelmiştir (Önal, 2010, s. 105).

Dönüşümün tüm alanları ne derece etkilediğini inceleyen ve New Media Consortium (NMC) tarafından 2002 yılından beri yayımlanan Horizon (Ufuk) Raporları son yıllar içinde; bilişim, elektronik kitaplar (Johnson vd., 2010); artırılmış gerçeklik, oyun tabanlı öğrenme analitikleri (Johnson ve diğerleri, 2011); tablet, mobil uygulamaları, nesnelerin interneti (Johnson vd., 2012); kitleleşmiş çevrim içi dersler, oyun/oyunlaştırma, giyilebilir teknolojiler (Johnson vd., 2013); sosyal medya, karma ve iş birlikçi öğrenmenin birleştirilmesi, öğrencilerin yaratıcılığı yükselmesi, çevrim içi öğrenmeler (Johnson vd., 2014; Özbek, 2014); çevrim içi birlikte çalışma, inovasyon ve teknoloji transferi (NMC Horizon Report, 2015); kütüphanelerde kurumlar arası iş birliği, yapay zekâ, çevrim içi kimlik, büyük veri, dijital okuryazarlık (NMC Horizon Report, 2017) gibi konularda gerçekleşen bir evrilme olduğunu açıklamışlardır. Bu raporlarda yaşam boyu öğrenmenin önemine değinilmekte, her tür okuryazarlık becerisinin edinilmesinin toplumun değişen dünyaya uyum sağlaması için son derece ayırt edici bir öneme sahip olduğu belirtilmektedir. Bu becerilerin temelinde ise “veri, bilgi, belge” kadar, “farkındalık, sorgulama, eleştirme becerisi, alternatifli düşünme, iş birliği yapabilme, paylaşma, iletişim kurabilme, sorumluluk alabilme” gibi yaşam becerilerine vurgu yapıldığı izlenmektedir (NMC Horizon Report, 2015 ve 2017). Diğer yandan Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu'nun (International Federations of Library Associations and Institutions-IFLA) son yıllarda yayınladığı yönerge, kılavuz, manifesto veya raporlarında da (IFLA, 2010;

IFLA, 2018a, IFLA, 2018b; IFLA, 2019a, IFLA, 2019b; IFLA, 2020a; IFLA, 2020b), kütüphanelerin birer yaşam merkezi olarak görülmesi gerekliliği ve kütüphanelerdeki bilgi ve teknoloji hizmetlerinin yanı sıra okuryazarlık ve yaşama dair becerilerin de geliştirilmesi gerektiği (farklılıklara saygı, paylaşma, iş birliği, iletişim becerileri gibi) belirtilmektedir. Bu becerilerin kütüphanelerde erken çocukluktan itibaren kazandırılması ve desteklenerek geliştirilmesinin önemi ise geleceğe yapılan bir yatırım olarak görülmektedir. Halk kütüphanelerinin çocuk bölümlerinin ve çocuk kütüphanelerinin işlevi ve gizil gücü de bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Erken çocukluk döneminde gelişimin her alanı için etkili bir ortam sunabilen çocuk kütüphaneleri, Türkiye’de ilk olarak 1925 yılında Akhisar’da kurulmuştur (Keseroğlu, 1989, s. 109). 1952 yılında ülkemizi ziyaret eden L. S. Thompson’ın sunduğu ve Halk/ Okul/ Çocuk Kütüphanelerini inceleyerek oluşturduğu raporun ardından aynı yıl Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği yayınlanmıştır (Çocuk Kütüphaneleri Hakkında..., 1952, 24 Kasım). 1982’de yayımlanan ve çocuk kütüphanelerinin hizmetleri ile ilgili yasal düzenlemeleri aktaran Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği (Halk ve Çocuk..., 1982, 19 Ağustos), 2012 yılında tek ve bütünleştirici nitelikte ele alınarak Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği (2012, 11 Ocak) adıyla yürürlüğe konulmuştur. Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği (2012) çocuk kütüphanesi kavramını, “il ve ilçe kütüphanesine bağlı olarak on dört yaşına kadar olan çocuklara ayrı bir binada hizmet veren kütüphane olarak” tanımlamakta ve işlevini ise “çocuklara okuma kültürü, kütüphane kullanma alışkanlıkları kazandırmak, onların zihinsel yaratıcılıklarını desteklemek ve bu yönde fırsatlar sağlamak” olarak açıklamaktadır.

Dünyadaki çalışmaların da yakından izlendiği ülkemizde IFLA’nın 2003 sürümünün yeniden gözden geçirilmesinin ardından onaylanan IFLA 0-18 Yaş Grubundaki Çocuklar İçin Kütüphane Hizmetleri Rehberi yayımlanmıştır (IFLA Library Services..., 2018). Çocuk Kütüphanesi hizmetlerinde gerçekleştirilen uygulamaları sunmayı hedefleyen bu rehber, uluslararası olarak incelenen, güncellenen ve yayınlanan IFLA standartlarına yer vermekte ve farklı hizmet ve uygulamalar için, üzerinde fikir birliğine varılan ilkeleri, kılavuzları, iyi uygulama ve modelleri içermektedir. Bu sayede çocukların bilgi, okuryazarlık ve okuma becerilerini destekleyen/geliştiren kütüphane hizmetlerinin değişen/gelişen rolünü topluma aktarmak hedeflenmektedir. Son yıllara kadar çocuk kütüphanelerinde çocuk kullanıcılara ve onların ebeveynlerine/öğretmenlerine sunulan hizmetlerin çeşitli ve nitelikli olmadığı, daha çok kitap ve eğitsel malzeme ödünç alıp verme ile sınırlı kaldığı izlenmiştir. Ancak internet ve sosyal medyanın tüm alanlara olan hızlı ve keskin etkisi, tüm kullanıcıların olduğu gibi çocuk kullanıcıların ve onlara bakım verenlerin de ihtiyaçlarını değiştirmiş, bu da hizmet ve uygulamalara yansımıştır. 10. Kalkınma Planı (2014-2018)’nin 308. maddesindeki “Okuma kültürü yaygınlaştırılacak, çocukların erken yaşlarda kültür ve sanat eğitimi almaları sağlanacaktır” ifadesi (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2013); Eğitim Araçları ve Yayınlar Dairesinin çalışma yönergesinde Z kütüphane kurulmasına yönelik projelerin önerilmesi ve IFLA Okul Kütüphanesi Bildirgesinde de bunun okullarda sağlanmasının önemine yer verilmesiyle çalışmalar yoğunlaşmıştır (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı..., 2016). Bu durum çocuk kütüphanelerine de yansımış, çocuk kütüphanelerinde çeşitli gelişim alanlarını destekleyen uygulama ve etkinliklerin yapıldığı, kütüphanecilerin, çocuk ile ilgili çalışan tüm uzmanlarla onların ihtiyaçları üzerinden iş birliği ve fikir paylaşımı yapabildiği izlenmiştir. Bununla birlikte, çocuk kütüphanelerinin tanımı, kapsamı, hizmet ve uygulamalarının hızla değişip geliştiği ve bu ihtiyaçlara ayak uydurup karşılayabilecek, kazanıma dönüştürüp geleceği şekillendirebilecek nitelikli programlara/içeriklere ihtiyaç duyulduğu da bir gerçektir.

Erken çocukluk döneminde tüm gelişimsel ihtiyaçların temelinde bulunan ve kazanımların hayata geçirilmesi için son derece gerekli olan “sosyal beceriler, 21. yüzyıl becerileri ve yaşam becerileri” bulunmaktadır. Bu kavramlar iç içe geçmiş ve literatürde zamanla birbirinin yerine kullanılmaya başlanmıştır. Ancak yaşam becerilerinin daha çatı bir kavram olarak ele alındığı ve Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organisation-WHO, 1994) tarafından “Bireylerin günlük yaşamın talepleri ve zorluklarıyla etkili bir şekilde başa çıkmasını sağlayan uyarlanabilir ve olumlu davranış yetenekleri” olarak tanımlandığı görülmektedir. Başka bir deyişle, yaşam becerileri, bireyi bir toplum içinde bağımsız ve üretken bir şekilde yaşamaya hazırlayan beceriler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazı bireyler bir işi nasıl sürdüreceğini bilmeyi, birinin/diğerlerinin neden belirli bir şekilde davrandığını anlamayı ve nasıl daha iyi bir arkadaş olunacağını bilmeyi içeren bu yaşam becerilerini yaşamın içinde kendiliğinden edinmektedir. Yani günlük yaşamın içinde ebeveynler ve sevdikleri tarafından modellenen becerileri öğrenmekte, deneme yanılma yoluyla kendi becerilerini mükemmelleştirebilmektedirler. Ancak bazıları için yaşam becerileri kolayca anlaşılammakta ya da gözlemlenememekte, bu becerilerin öğrenilmesi mücadele gerektirmekte ya da rehberlik edecek kişi ya da ortamlara rast gelinememektedir. Yaşam becerilerinin erken yaşlardan itibaren anlaşılması ve kazandırılması için, çocuklara ve gençlere yaşam becerilerinin her tür öğrenme ortamı ve yaşam merkezinde öğretilmesi son derece önemsenmekte ve bu sayede onları günlük yaşamlarında başarıya hazırlamak hedeflenmektedir. Anılan becerilerin kapsamında bulunan bileşenlere Tablo 1’de değinilmiştir (WHO, 1994).

Tablo 1.

Yaşam Becerilerinin Kapsamında Bulunan Bileşenler

<i>Karar verme</i> ; yaşam olayları esnasında çeşitli seçenekler arasından seçim yapabilmeyi, alternatiflerin artı ve eksi yönlerini analiz etmeyi ve sonuçlara dair sorumluluk almayı (Akfırat vd., 2017; Saunders ve Jones, 1990; WHO, 1997; Whyte, 1991; Yıldırım, 2017).
<i>Problem çözme</i> ; sorunlarla olumlu yaklaşımlar geliştirerek başa çıkabilmeyi, çatışmaları çözebilmeyi, saldırgan davranış örüntülerine başvurmada çözüm bulmayı (Akfırat ve diğerleri, 2017; Sevinç, 2005; Synder ve Synder, 2008).
<i>Eleştirel düşünme</i> ; bilginin düzenlenmesini, tanımlanmasını, çıkarımda bulunmak üzere kullanılmasını, değerlendirilmesini, yorumlanmasını yani objektif şekilde analiz edilmesini ve analiz sonuçlarının günlük yaşamda uygulanabilir olmasını (Akfırat ve diğerleri, 2017; Cüceloğlu, 2016; Facione, 2011).
<i>Yaratıcı düşünme</i> ; yeni fikirler üretmeyi, özgün ürünler oluşturmayı, buluş/keşif yapmayı, esnek olabilmeyi, hayal kurmayı ve tahmin etmeyi (Akfırat ve diğerleri, 2017; Ward, 2004; Yıldırım, 2017).
<i>İletişim becerileri</i> ; kendini ifade edebilmeyi, sözlü ve sözsüz ifadelerle duygu ve düşüncelerini aktarabilmeyi ve aktif dinleme becerilerine sahip olmayı (Akfırat vd., 2017; Hodge, 2013; Yıldırım, 2017).
<i>Kişilerarası ilişkiler</i> ; çevresindeki bireylerle olumlu ilişkiler kurabilmeyi, ilişki başlatıp sürdürebilmeyi ve gerektiğinde yapıcı olarak sonlandırabilmeyi (Sreekumar, 2016; WHO, 1997).
<i>Öz farkındalık</i> ; kendisine, zayıf ve güçlü yönlerine, hoşlanıp hoşlanmadıklarına dair bilincin yüksek olmasını ve bunlardan yola çıkarak kendisini yönetebilmeyi (Akfırat ve diğerleri, 2017; Sreekumar, 2016; Yıldırım, 2017).
<i>Empati</i> ; kendini başkalarının yerine koyabilmeyi, destekleyici olabilmeyi, çevresindekilerin duygu ve düşüncelerini anlayıp bunu karşı tarafa da hissettirebilmeyi (Bolat ve Balaman, 2017; Dökmen, 2008; Yıldırım, 2017).
<i>Stresle başa çıkma</i> ; stres kaynaklarını tanımayı, etkisine dair bilinç kazanmayı ve kendini kontrol edip yatıştırabilmeyi (Akfırat ve diğerleri, 2017; Sreekumar, 2016; Yıldırım, 2017).
<i>Duyularla başa çıkma</i> ; kendisinin ve başkalarının duygularına dair farkındalık geliştirmeyi, duyguları ifade edebilmeyi, duygularına uyan tepkiler vermeyi ve başkalarının duygularını algılayabilmeyi (Akfırat ve diğerleri, 2017; Goleman, 2017).

Yaşam becerileri ile ilgili yapılan çok sayıdaki çalışmada da bu becerilerin erken yaştan itibaren tüm öğrenme ortamlarında ve yaşam merkezlerinde kazandırılması ve bu sürecin etkili ve sürdürülebilir programlar dâhilinde planlanması gerektiğine dair kanıtlar ve öneriler öne sürülmektedir (Fahmie ve Luczynski, 2018; Koimett, 2013; Ramazan ve Özdemir, 2020; Shahabudin ve Arfa, 2019; The World Bank, 2013; Tillman ve Prazak, 2019; Tuğluk ve Özkan, 2019; UNICEF, 2016; Yıldırım ve Temel, 2020). Çocuk kütüphaneleri sözü edilen yaşam merkezlerinden biridir. IFLA (2011), çocuk kütüphanelerinin ana amaçlarının; çocuklara bilgi, işlevsel/görsel/dijital/medya okuryazarlığı, kültürel gelişim, okuma gelişimi, yaşam boyu öğrenme becerileri kazandırmak, boş zamanlar için yaratıcı programlara erişimi kolaylaştırmak, çocukların açık erişimli tüm kaynaklara ve ortamlara erişimini sağlamak, çocuklar/ebeveynler ve bakıcılar için çeşitli etkinlikler sunmak, ailelerin toplum içine girişini kolaylaştırmak, çocukları güçlendirmek, çocukların özgürlüğünü, güvenliğini savunmak, çocukları kendine güvenen ve yeterli bireyler olmaya teşvik etmek ve barışçıl bir dünya için çabalamak olduğunu belirtmektedir. Kütüphanelerin yaşam ve bilgi merkezi olması, yaşadığımız çağın “bilgi çağı” olarak adlandırılması çocukların erken yaştan itibaren bilgi arama, bilgiye erişme ve bilgi okuryazarlığı becerilerine de sahip olmalarını gerektirmekte, bu becerilerin çocukların ileriki yaşantılarına kalite sağlamanın yanı sıra öğrenen toplum olma yolunda da ivme kazandıracağı bilinmektedir. Özellikle bilgi okuryazarlığı standartları incelendiğinde; bilgiye etkin ulaşma, bilgiyi eleştirel değerlendirme, bilgiyi doğru ve yaratıcı kullanma, ilgi alanlarını takip etme, her formattaki bilgiye ilgi duyma, bilgi arama ve üretme, demokratik toplum için bilgiyi savunma, bilgi konusunda etik davranışlar sergileme, bilgi üretimi için işbirliği yapma başlıkları ile karşılaştığı ve dikkatle incelendiğinde bunların yaşam becerileri ile örtüştüğü ve sonraki adımları olduğu görülmektedir (AASL/AECT, 1998; Önal, 2015; Özgüven, 2019; Polat, 2012 ve Polat 2018). Bu noktada yaşam becerilerinin, bilgi okuryazarlığı becerileri kazanımında temel oluşturduğu, bu temelin erken yaştan itibaren fırsat eşitliği ve ücretsiz olma yönünden de güçlenerek çocuk kütüphanelerinde gerçekleştirilebileceği sonucuna varılması mümkündür.

Günümüzde, kütüphanelerin erken çocukluk dönemi için ne denli önemli olduğuna dair farkındalık kazandıran, kütüphanelerde edinilen yaşam becerilerinin çocukların tüm yaşamına katacağı olumlu etkiye vurgu yapan, anılan yaşam becerilerinin kazandırılmasına hizmet eden ve çocuğa görelilik ilkesi ile planlanan programlara ihtiyaç duyulmaktadır. Araştırmanın temel problemi, bilgi ve yaşam merkezi olan kütüphanelerin erken çocukluk dönemi için önemini ve çocukların tüm yaşamı için belirleyici olabilecek olan yaşam becerileri konusundaki etkisini inceleyen kanıt niteliğinde çalışmaların Türkiye’de henüz gerçekleştirilmemiş olmasıdır. Bu konuya ilişkin olarak çocuk kütüphanelerinde gerçekleştirilen farklı uygulamaların ve hizmetlerin bir program dâhilinde sunulmaması, çocuklara uygunluğu, devamlılığı ve sürdürülebilirliği bakımından incelenmemesidir. Yaşam becerilerinin kütüphanelerde geliştirilmesi için konuya dair özgün etkinlik ve içeriklerden oluşan programlara ve hizmetlere ihtiyaç duyulduğu açıktır.

Bu çalışma, ilgili literatür, uygulamalar ve erken çocukluk dönemi gelişimsel ihtiyaçları doğrultusunda çocuk kütüphanelerinde yaşam becerilerinin geliştirilmesinin desteklenmesi ve bu hedefle oluşturulmuş özgün etkinliklerin bir plan dâhilinde okul öncesi dönemdeki çocuklar tarafından deneyimlenmesinin sağlanması için gerçekleştirilmiştir. Dünyada çocuk

kütüphanelerinin çocuk yaşamındaki önemine, kütüphanelerin bilgi merkezi olmalarının yanı sıra birer yaşam merkezi olduklarına ve yaşam becerilerinin kütüphanelerde erken yaştan itibaren kazandırılması gerektiğine vurgu yapan pek çok çalışma gerçekleştirilmektedir (Amoo, 2014; Bergman, 1974; Bild Jensen-Sondrup, 2019; Ciravola, 2015; Cohn, 2018; Collence, 2013; Dar, 2017; Deglan ve Leung, 2021; Duncan, 2021; Grad, 2021; Grassi, 2014; Hickey, 2019; IFLA, 2015; Igwebuike vd., 2018; Infante, 2018; Karadeniz, 2011; Koimett, 2013; Mind in the Making, 2015; Oberg, 2009; Pugh ve Doyle, 2019; Robinson, 2020; Samiee, 2019; Shahabudin ve Arfa, 2019; Sirinides vd., 2017; Teachstarter Blog, 2021; The School Run, 2020; Tise, 2011; Tiurmenko vd., 2018; Wickramarachchi, 2021; Wiorogórska, 2014). Türkiye’de ise iyi uygulama örneklerine rastlandığı (Beşir, 2020; Gönen vd., 2015; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020; Yalman, 2020; Yıldırım ve Akkaya, 2018), ancak konuyu tüm hatları ile ve erken çocukluk dönemine uygun biçimde ele alıp planlayan, nitelikli ve sürdürülebilir bir içerik bulunmadığı söylenebilir. Böylece çalışmanın temel amacı, çocuk kütüphanelerinde çocukların yaşam becerilerini geliştirmeyi hedefleyen uygulanabilir bir kütüphane programı oluşturmak olarak belirlenmiştir. Bu amaçtan yola çıkan araştırma sorusu şöyledir: “Çocuk kütüphanelerinde yaşam becerilerinin kazandırılmasını hedefleyen ve erken çocukluk gelişimsel dönem ihtiyaçları göz önüne alınarak geliştirilen bir Kütüphane Programı hangi içerikte hazırlanmalıdır?”

Yöntem

Kütüphane Programının Oluşturulması

Araştırma kapsamında, erken çocukluk dönemindeki çocukların yaşam becerilerinin geliştirilmesine yönelik bir kütüphane programı içeriği oluşturulması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda, çalışma süreci çok aşamalı tasarlanmış, her aşama kapsamında izlenecek adımlar ve alt adımlar belirlenmiştir.

1.Aşama: Programın tasarımı

“Çocuk Kütüphaneleri Yaşam Becerileri Geliştirme Programı-ÇKYBGP”nın tasarımı sürecinde; ilgili literatür taraması, benzer uygulama örneklerine ulaşılması (Amoo, 2014; Bergman, 1974; Beşir, 2020; Bild Jensen-Sondrup, 2019; Ciravola, 2015; Cohn, 2018; Collence, 2013; Dar, 2017; Deglan ve Leung, 2021; Duncan, 2021; Gönen vd, 2015; Grad, 2021; Grassi, 2014; Hickey, 2019; IFLA, 2015; Igwebuike vd., 2018; Infante, 2018; Karadeniz, 2011; Koimett, 2013; Mind in the Making, 2015; Oberg, 2009; Pugh ve Doyle, 2019; Robinson, 2020; Samiee, 2019; Shahabudin ve Arfa, 2019; Sirinides ve diğerleri, 2017; Teachstarter Blog, 2021; The School Run, 2020; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020; Tise, 2011; Tiurmenko vd., 2018; Wickramarachchi, 2021; Wiorogórska, 2014; Yalman, 2020; Yıldırım ve Akkaya, 2018) ve çocukların evrensel gelişimsel dönem ihtiyaçlarının birlikte ele alınıp, harmanlanması sonrasında özgün etkinlikler/hikâyeler/içerikler/materyaller oluşturulmuştur.

Eğitim programı geliştirme sürecinin,

- hedeflerin belirlenmesi (kazandırılması planlanan davranışların belirlenmesi),
- içeriğinin oluşturulması (programdaki hedeflerin karşılanmasına yönelik konuların belirlenmesi),

- öğrenme-öğretme süreci (hedeflere ulaşmak için gerçekleştirilmesi gereken yöntem, uygulama ve stratejilere karar verilmesi),
- ölçme ve değerlendirme (hedeflenen davranışların test edilme biçimini ve kalite düzeyini belirlemek) başlıklı 4 boyutu (Demirel, 2020, s. 5) sağlanmaya çalışılmıştır. Bu sürecin sonunda, oluşturulan kütüphane programının alan uzmanları tarafından incelenmesi sağlanmıştır.

Çocuk kütüphanelerinde uygulanmak üzere geliştirilen programın tasarımı aşağıdaki gibi ayrıntılandırılabilir.

1.a. İlgili literatürün incelenmesi

Öncelikle ilgili literatür incelenmiş ve “yaşam becerileri” kavramının bileşenleri (WHO, 1994) belirlenmiştir. Yaşam becerileri, Dünya Sağlık Örgütü-WHO (1993) tarafından “bireylerin günlük yaşamın talepleri ve zorluklarıyla etkili bir şekilde başa çıkmalarını sağlayan uyarlanabilir ve olumlu davranış yetenekleri” olarak tanımlanmıştır. Bu tanıma dayanarak yaşam becerilerinin, genç insanlarda hayatın gerçekleriyle yüzleşirken zihinsel sağlığı ve yeterliliği geliştirmeye yardımcı olan yetenekler olduğu söylenebilir.

Kullanılan diğer bir tanımlamaya göre ise yaşam becerileri, kişinin günlük hayatta karşılaşılabileceği talepler ve zorluklarla etkin bir şekilde başa çıkmasını sağlayan kişisel yeterlilikleri ifade etmektedir (Seth, 2002). WHO (1994) tarafından çocukların ve ergenlerin sağlık ve esenliğinin geliştirilmesi için belirlenen temel yaşam becerileri alanları; *karar verme, problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim becerileri, kişilerarası ilişki becerileri, öz farkındalık, empati, stresle başa çıkma ve duygularla başa çıkma* olarak belirlenmiştir. Pan Amerikan Sağlık Organizasyonu tarafından yayınlanan ve alan yazında yaygın kabul görmüş bir sınıflandırmada ise sözü edilen bu yaşam becerileri üç ana kategori altında ele alınmış (Mangrulkar, Whitman ve Posner, 2001) ve bu kategoriler *sosyal beceriler, bilişsel beceriler ve duygularla baş etme becerileri* olarak adlandırılmıştır (aktaran, Koran, 2021). Programın modüllere ayrılmasında da bu sınıflamadan yola çıkılmıştır.

Eğitim programı geliştirme aşamaları göz önüne alınarak, erken çocukluk dönemine uygun hedefler Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı (Millî Eğitim Bakanlığı, 2013)'nın öngördüğü gelişim alanlarına (bilişsel, sosyal-duygusal, dil, psikomotor gelişim alanları) paralel olarak belirlenmiş, kütüphane kullanıcısı olan çocuklara kazandırılacak istenilen davranışlar tespit edilmiştir. Bu hedeflere karar verilirken Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımladığı yaşam becerileri bileşenlerinin kapsamı dikkate alınmıştır (WHO, 1994).

Hedeflerin belirlenmesinin ardından, o hedefleri karşılayacak konular bütünü oluşturulmuştur. Böylece bir eğitim programı geliştirilirken dikkat edilmesi gereken, ‘bir bütün olarak her şeye değinmek, gereksiz olan detayları sınırlamak’ vurgusu sağlanmaya çalışılmıştır (Demirel, 2020, s. 115). İçerikte neler olacağını belirleyecek olan bu aşama kapsamı ifade ettiği için önemlidir.

1.b. İçeriğin oluşturulması

Çocuk Kütüphaneleri Yaşam Becerileri Geliştirme Programının oluşturulmasında temel alınan model Taba ve Tyler’a ait program geliştirme modelidir. Bu model, Taba Modeli ile Tyler Modelinin ortak yönleri bir araya getirilerek oluşturulmuştur (Demirel, 2020, s. 67). Taba-Tyler

Modeline göre ilk aşamada, ihtiyaçlar ve amaçlar belirlenmekte, içerik buna uygun biçimde seçilip düzenlenmektedir. Bir hedefin gerçekleştirilme süresi, başta öğrencilerin düzeyi olmak üzere birçok değişkene bağlıdır. Bu nedenle, programdaki hedeflere yönelik olarak planlanan ders saatleri için tahmini süreler ile yola çıkmıştır. Tablo 1’de görülebileceği gibi, uygulanacak olan kütüphane programında Pan Amerikan Sağlık Organizasyonu (Mangrulkar, Whitman ve Posner, 2001) tarafından da önerildiği gibi üç modül yer almıştır. Bunlar *sosyal beceriler, bilişsel beceriler ve duygularla baş etme becerileridir*. Geliştirilen *Çocuk Kütüphaneleri Yaşam Becerileri Geliştirme Programının* yapısı, tasarımında yer alan modüllere ait hedefler ve öğrenme çıktısı sayıları ve ders saatleri modüllere göre Tablo 2, Tablo 3 ve Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 2.

Kütüphane Programı Tasarımı Modül 1

Yaşam Becerileri	Etkinlikler	Hedefler	Hikâyeler	Kukla Tiyatroları	Süre
Karar	1. Kütüphaneme Kitap Öneriyorum	1. Seçenekler arasından karar verebilir. Verdiği kararın nedenlerini açıklayabilir.	En Çok Okunanlar	1.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
Verme	2. Kütüphanede Ne Var? Ne Yok?	2. Alternatif seçeneklerden birini seçer, kararının nedenlerini açıklayabilir.	Yeni Kütüphaneye Yeni Kedi	2.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
Eleştirel	3.Kitap Bakımı Bilmecesi	3. Yorumladığı bilgiyi açıklayabilir. Yaptığı yorumun nedenlerini açıklayabilir.	Kütüphaneyi Bilmeyen Çocuk	3.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
Düşünme	4.Yap-Yapma	4. Bilgiyi günlük yaşamına uygun biçimde yorumlayabilir. Yaptığı yorumun nedenlerini açıklayabilir.	Uzay Kütüphanesi	4.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
Problem	5.Kitap Bulmaca	5. Problem çözebilir. Sunulan probleme uygun çözümü üretebilir.	Beklenmedik Oyun	5.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
Çözme	6.Raflara Sığarmı?	6. Sunulan probleme uygun çözümü üretebilir. Sunulan probleme dair alternatif çözüm üretebilir.	Dev Bir Kitap	6.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
Yaratıcı Düşünme	7.Nasıl Kullanırsın? 8.Aaaa!	7. Fikir geliştirebilir. Geliştirdiği fikirler anlamlıdır. 8. Bilgiyi kullanarak sorgulama yapar. Yönergeyi kullanarak sorgulama yapar.	Belki de Gerekir Kapaksız Kitaplar	7.Kukla Tiyatrosu 8.Kukla Tiyatrosu	45 dk. 45 dk.

Tablo 3.*Kütüphane Programı Tasarımı Modül 2*

Yaşam Becerileri	Etkinlikler	Hedefler	Hikâyeler	Kukla Tiyatroları	Süre
	9. Bana Merhaba De	9. Farklı iletişim yolları önerebilir. Önerdiği iletişim kurma biçimi anlamlıdır.	Dünya Dolusu Kütüphane	9.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
Etkili	10. Kütüphane Yelpazesi	10. Dinlediği yönergeyi tam olarak yerine getirebilir. Yönergeyi bir kez dinleyip yerine getirebilir.	Kitap Hastanesi	10.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
İletişim	11. Kuralları Bilmeyen Var	11. Etrafındaki farklı iletişim biçimlerini tanımlayabilir. İletişime dair kuralları ifade edebilir.	Kulaktan Kütüphaneye	11.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
	12.Görev Kavanozu	12. Dinlediği yönergeyi tam olarak yerine getirebilir. Yönergeyi bir kez dinleyip yerine getirebilir.	Nerede Bu Kitap	12.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
	13. Kütüphaneciye Yazıyoruz	13. İlişki başlatma ile ilgili fikir üretebilir. Önerdiği ilişki başlatma biçimi anlamlıdır.	Dünyanın En Eski Kütüphaneleri	13.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
Kişiler Arası İlişkiler	14. Kitap Tanıtıyoruz	14. İlişki başlatma ile ilgili fikir üretebilir. Önerdiği ilişki başlatma biçimi anlamlıdır.	Fırtınalı Bir Kütüphane	14.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
	15. İyilik Dolu Sözler	15. Olumlu ilişki kurma ile ilgili fikir üretebilir. Önerdiği olumlu ilişki kurma biçimi anlamlıdır.	Kitap Kurdu Teşekkür Ediyor	15.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
	16. Kitap Gemisi	16. İlişkiyi güçlendiren sözler kullanma ile ilgili fikir üretebilir. İlişkiyi güçlendirmek için önerdiği sözler anlamlıdır.	Tuhaf Bir Kitap	16.Kukla Tiyatrosu	45 dk.

Tablo 4.*Kütüphane Programı Tasarımı Modül 3*

Yaşam Becerileri	Etkinlikler	Hedefler	Hikâyeler	Kukla Tiyatroları	Süre
Öz	17.Kitap, Kütüphane ve Ben	17. Kendini/başkalarını oluşturan bileşenlere dair farkındalığı vardır. Kendisini/başkalarını bileşenleriyle birleştirebilir	İstedğim Gibi Kütüphanesi	17.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
Farkındalık	18.Kendi Kütüphaneni Yarat	18.Kendisinin/kişilerin/nesnelere dair özelliklerine dair farkındalığı yüksektir. Kendi özelliklerine dair bilinci yüksektir.	Afacan Kütüphane	18.Kukla Tiyatrosu	45 dk.

Yaşam Becerileri	Etkinlikler	Hedefler	Hikâyeler	Kukla Tiyatroları	Süre
Empati	19.O Kitabın Yerinde Olsam	19. Kendini başkalarının yerine koyarak fikir üretebilir. Kendini başkalarının yerine koyarak önerdiği fikir anlamlıdır.	İhtiyar Kitap Kütüphanede	19.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
	20.Kütüphanede ki Dost	20. Kendini başkalarının yerine koyarak fikir üretebilir. Kendini başkalarının yerine koyarak önerdiği fikir anlamlıdır.	Kütüphanede Yaşayan Biri	20.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
Duygularla	21.Bir Kitaptaki Duygular	21.Duyguları tanımlayabilir. İfade ettiği duyguların günlük yaşamına olan katkılarını açıklayabilir.	Kitaptan Dökülen Duygular	21.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
Başa Çıkma	22.Kütüphane ve Duygular	22.Duyguları tanımlayabilir. Başkalarının duygularına dair yaptığı tanımlamalar anlamlıdır.	Kütüphanede Duygular Var	22.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
Stresle	23.Gergin Bir Kütüphane	23. Karşılaştığı bir stres durumu tanımlayabilir. Stresi kontrol altına almaya yönelik önerdiği yol anlamlıdır.	Kütüphanede Sulu Köfte	23.Kukla Tiyatrosu	45 dk.
	Başa Çıkma	24.Sorunu Sakince Çöz	24. Stresle başa çıkabilmek için fikir üretebilir. Stresle başa çıkabilmek için önerdiği fikir anlamlıdır.	Kütüphanenin Gözleri	24.Kukla Tiyatrosu

Çocuk Kütüphaneleri Yaşam Becerileri Geliştirme Programının Modül 1, Modül 2 ve Modül 3 bölümlerinin kapsamında yer alan etkinliklerin bir örneği Şekil 1’de, hikâyelerin bir örneği Şekil 2’de ve Kukla Tiyatroları Tartışma soruları ise Şekil 3’te verilmiştir.

2.Aşama: Programın içeriği ve öğrenme-öğretme süreci

Çalışmanın bu aşamasında, tasarımı yapılan programın içeriği oluşturulmuş ve öğrenme-öğretme süreçlerine karar verilmiştir. *Çocuk Kütüphaneleri Yaşam Becerileri Geliştirme Programı* üç modül (bilişsel, sosyal ve duygusal) kapsamındaki on bileşenden (problem çözme, karar verme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim becerileri, kişilerarası ilişki becerileri, öz farkındalık, empati, stresle başa çıkma ve duygularla başa çıkma) oluşmaktadır. Programın uygulanmasında ise oyun etkinlikleri, hikâyeler ve kukla tiyatroları kullanılacaktır. Sözü edilen etkinlikler, hikâyeler ve kukla tiyatrolarının tamamı araştırmacı tarafından özgün olarak oluşturulmuştur. İçeriğin tespiti sonrasında, hedefleri karşılamak ve içerikte ifade edilen konulara gereğince yer verebilmek için nasıl bir öğrenme-öğretme süreci izleneceği belirlenmiştir. Buna göre;

2.a. Oyun etkinlikleri: Üç modül kapsamındaki bileşenleri kapsayan beceriler için oyun etkinlikleri oluşturulmuştur. Hedefi, ait olduğu modüle ve beceriye ait kazanımların çocuklar tarafından içselleştirilmelerini sağlamaktır. Toplam etkinlik sayısı 24’ür. Etkinlikler,

uygulamayı yapan kişinin liderliğinde gerçekleştirilecektir. Her etkinlik için bir etkinlik kartı oluşturulmuştur. Etkinlik kartında oyunun hangi modüle ve hangi bileşene ait olduğu belirtilmektedir. Oyunun adı, hedefleri, malzemeleri, uygulanma biçimi ve nasıl değerlendirileceği de kartlarda bulunan bilgiler arasındadır. Etkinlik kartının bir örneği Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1.

Etkinlik Kartı Örneği

ETKİNLİK NO: 18	MODÜL 3
ETKİNLİĞİN ADI: Kendi Kütüphaneni Yarat	
YAŞAM BECERİSİ: Öz Farkındalık	
HEDEF DAVRANIŞ: Kendisinin/kişilerin/nesnelerin özelliklerine dair farkındalığı yüksektir. Kendi özelliklerine dair bilinci yüksektir.	
MATERYALLER: Büyük bir karton (çizgilerle birkaç satıra ayrılmış olmalı, çizgilerin üzerinde sayılar yer almalı), kitap sırtları biçiminde kesilmiş şerit kâğıtlar (her birinin üzerinde numaralar var), boya kalemleri, tack-it yapıştırıcı	
ÖĞRENME SÜRECİ: Çocuklara duvardaki karton gösterilir ve bunun bir kütüphane olduğu, çizgilerinin de kütüphane raflarını oluşturduğu söylenir. Çocuklara “Şimdi hepimiz en sevdiğimiz kitapları düşünelim. Size kâğıtlar dağıtacağım. Bu kâğıtlar en sevdiğimiz kitapların sırt kısmı olacak. Yani oraya en sevdiğiniz kitabın adını yazacağız. Bu kâğıtlarda sayılar da göreceksiniz. Bu sayılar da kitabı, kütüphanede ait olduğu yere yerleştirebilmemiz için” şeklinde yönerge verilir. Çocuklar tek tek sevdikleri kitapları söylerler. Tüm çocukların birbirinin yanıtlarını duymaları, yeni kitap isimlerini öğrenmeleri önemlidir. Ardından her çocuk kendi kitap şeridi ile birlikte kütüphane raflarına gider ve şeritte yazan numaraya uygun yere kitabını yerleştirir. Çocuklara “Bu bizim SEVİLEN KİTAPLAR KÜTÜPHANEMİZ olsun” açıklaması yapılır. Bu kütüphaneyi taşıyan karton, kütüphane panosunda sergilenir.	

2.b. Hikâyeler: Üç modül kapsamındaki bileşenleri kapsayan beceriler için özgün hikâyeler yazılmıştır. Toplam hikâye sayısı 24’tür. Hedefi, ait olduğu modüle ve beceriye ait kazanımların çocuklar tarafından içselleştirilmelerini sağlamaktır. Hikâyeler resimsizdir, tek sayfaya sığacak uzunluktadır ve çocuklara uygulamayı yapan kişi tarafından okunacaktır. Her bir hikâye için bir hikâye kartı oluşturulmuştur. Hikâye kartında hikâyenin hangi modüle ve hangi bileşene ait olduğu belirtilmektedir. Hikâye kartının bir örneği Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2.

Hikâye Kartı Örneği

HİKÂYE 18

MODÜL 3-ÖZ FARKINDALIK (HİKÂYE)

AFACAN KÜTÜPHANE

Afacan kütüphane şehrin tam ortasında kurulmuş bir kütüphaneydi. Sevimli, rahat ve kitap dolu bir yerdi ve kullanıcıları tarafından çok sevilirdi. Ancak Kütüphaneci Aysun Hanım, kütüphaneye daha çok kişinin gelmesini ve burasının ne kadar keyifli ve eğlenceli olduğunu herkesin anlamasını istiyordu.

Aslında kütüphanede çok güzel etkinlikler düzenleniyordu. Oyunlar, boyama atölyeleri, robot yapma ve deney çalışmaları, yapboz saatleri, yoga ve hikâye günleri, drama, kukla tiyatrosu zamanları vardı. Ayrıca her çocuğun okuma zevkine uygun kitaplar, resimli hikâyeler ve farklı dergiler, renkli kataloglar ya da bilgisayarlar da buradaydı. Ama çoğu insan kütüphane denince sadece kitapların olduğu, sessiz durulan, sıkıcı yerleri anlıyordu galiba. Oysa kütüphaneler bundan daha fazlasıydı artık.

Aysun hanım kütüphanelerin daha iyi tanıtılması gerektiğine karar verip çalışmalarına başladı. Çocukların rahatça kitap okuyacağı minderler tasarladı kütüphaneye. Bu o kadar rahattı ki, üstüne uzanıp dakikalarca okumak isteyebilirdiniz. Kitapların bir kısmını raflardan aldı ve onları elbise askılarına takıp tanıtmaya başladı. Bu çok dikkat çekici ve merak uyandırıcı olmuştu. Ayrıca okuma odalarının bazılarında hafif müzik çalınmasını sağladı. Kitapların bazılarının içine minik sürprizler sakladı. Kütüphanede acikanlara sunmak için çikolatalı kurabiyeler hazırladı.

Ve bir gün kütüphaneye gelen bir gazeteci tüm bunların fotoğrafını çekti. Aysun Hanım ile görüşüp, kütüphanede yapılan her şey ile ilgili bilgi aldı. Aysun hanım onu dinleyenlerin, yaptıklarına önem verenlerin olduğunu düşünüp mutlu oldu. Ama ertesi gün daha da çok şaşırdı. Gelen gazeteci, gazetede Afacan Kütüphaneden söz etmiş ve fotoğraflarını da basmıştı. O günden sonra Afacan kütüphane çok daha fazla ilgi çekmeye başladı. Aysun Hanım'ın gerçekleştirdiği bütün farklılıklar herkesin dikkatini çekmişti. Artık kütüphane dolup taşıyor ve gelenler kütüphanenin sadece kitap dolu raflardan oluşan bir yer olmadığını, çok eğlenceli ve neşeli bir merkez olduğunu anlayabiliyorlardı.

2.c. Kukla tiyatroları: Üç modül kapsamındaki bileşenleri kapsayan beceriler için kukla tiyatroları tartışma soruları oluşturulmuştur. Hedefi, ait olduğu modüle ve beceriye dair yazılan hikâyelerdeki kazanımların çocuklar tarafından içselleştirilmelerini sağlamaktır. Toplam kukla tiyatrosu içeriği sayısı 24, her birinin altında çocuklara yöneltilecek olan tartışma sorusu ise 4-5 adettir. Sorular bir kukla tiyatrosu bağlamı içinde uygulamacı tarafından çocuklara yöneltilecektir. Her kukla tiyatrosu soru grubu için bir kart oluşturulmuştur. Kartta oyunun hangi modüle ve hangi bileşendeki hangi hikâyeye ait olduğu belirtilmektedir. Kukla tiyatrosu kartının bir örneği Şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3.*Kukla Tiyatrosu Kartı Örneği***Kukla Tiyatrosu 18-Afacan Kütüphane**

-Afacan kütüphane nasıl bir yer?

-Afacan kütüphanede hangi etkinlikler yapılıyor?

-Aysun hanım kütüphanede hangi değişiklikler yapıyor?

-Siz bir kütüphanede değişik etkinlikler düzenleyecek olsanız neler yapmayı düşünürdünüz?

Bu süreçte, hedeflere ulaşmak için hangi öğrenme ve öğretme modellerinin, stratejilerin, yöntem ve tekniklerin seçileceği de belirlenmiştir. Çocukların öğrenme süreçlerine aktif katılımı için probleme dayalı öğrenme¹, örnek olay², tahmin-gözlem-açıklama³, beyin fırtınası⁴, argümantasyon⁵, tartışma, soru cevap, sunuş yoluyla öğretim gibi öğrenme-öğretme yaklaşımları, strateji, yöntem ve teknikleri kullanılmıştır.

3.Aşama: Ölçme ve değerlendirme

Program geliştirilirken geçilen sonraki aşamada ölçme ve değerlendirmenin yapılma şekli belirlenmiştir. Bu süreçte, en başta belirlenen her bir hedef davranışın ayrı ayrı test edilmesi, istedik davranışların hangilerinin/ne kadar kazandırıldığı vurgulanmış, böylece verilen eğitimin kalite kontrolünün yapılması sağlanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda her modülün kapsamındaki her bileşenin hedefleri doğrultusunda, her bir hedef için birer değerlendirme sayfası hazırlanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan değerlendirme içeriği, her bir hedefin karşılanıp karşılanmadığını çocukların buna dair becerileri kazanıp kazanmadığı üzerinden ölçen değerlendirme sayfalarını içermektedir. Değerlendirme sayfasının bir örneği Şekil 4'te sunulmuştur.

¹ Probleme dayalı öğrenme (PDÖ), öğrencileri esas olarak dersler veya ders kitapları aracılığıyla öğrenmek yerine, gerçek dünyadaki (açık uçlu) sorunlara kendi başlarına veya gruplar hâlinde çözümler aramaya yönlendiren bir öğretim yaklaşımıdır (Sönmez Lee, 2003).

² Örnek olay, belli bir konuda gerçek yaşamda karşılaşılan problem durumların çözülmesi için örnek durumlar üzerinde tartışmak, analizler ve değerlendirmeler yaparak çalışmak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Bu sayede öğrencilerin örnek durumlar üzerinden deneyim, bilgi, beceri ve tutum kazanmaları mümkün olmaktadır (Akgün, 2013).

³ Tahmin-gözlem-açıklama (TGA) yöntemi, White ve Gunstone (1992)'dan aktarıldığına göre tahmin etme, tahminlerini doğrulama, gözlemlerini tanımlama ve yapılan tahmin ve gözlemler arasında var olan çelişkileri giderme basamaklarını içeren bir yöntemdir (Akamca, 2008, s. 23).

⁴ Beyin fırtınası yöntemi, karşılaşılan bazı problemlerde farklı geçmişlere ve deneyimlere sahip bir grup insanın biraraya gelmesi ve etkileşimli bir iş birliği içinde çözüm yollarına dair hep birlikte önerilerde bulunarak çözüm yoluna ulaşmasıdır (Shi, 2011, s. 303).

⁵ Toulmin tarafından ortaya konan argümantasyon, bireylerin bir problem, konu ya da olaya ilişkin iddialarını veriler ile destekleyebilmelerine, iddia ya da fikirlerini farklı gerekçeler sunarak savunabilmelerine, karşı fikirleri doğru bir dille çürütebilmelerine, bireyin kendi fikrini karşı tarafa kabul ettirebilmesine veya karşı tarafın fikrinin doğru olduğunu kabul edebilmesine dayanan ve bireylerin doğru ve etkili bir tartışma ortamında düşüncelerini ifade edebilmelerini sağlayan bir süreç olarak tanımlanabilir (Gül ve diğerleri, 2018).

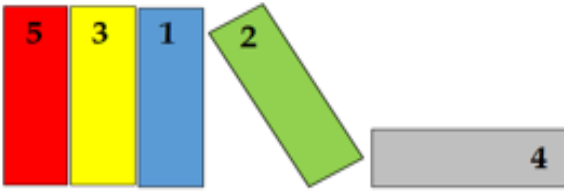
Şekil 4.

Değerlendirme Sayfası Örneği

ETKİNLİK 18
Etkinliğin Adı: KENDİ KÜTÜPHANENİ YARAT
Yaşam Becerisi: Öz farkındalık
Modül 3 (Duygusal Beceriler)
Hedef Davranış: Kendisinin/kişilerin/nesnelerin özelliklerine dair farkındalığı yüksektir. Kendi özelliklerine dair bilinci yüksektir.

Kütüphane

1	2	3	4	5

Yönerge: Kitapların her birini numarasına uygun biçimde kütüphane rafına birleştir. İlk rafa çok sevdiğin bir kitabı koyacak olsan, bu kitap ne ile ilgili olurdu?

Uygun eşleştirmeyi yapabilme Var Yok

Numara sisteminin mantığını açıklayabilme Var Yok

4.Aşama: Uzman görüşü

Sürecin son aşamasında, oluşturulan program, alan uzmanlarının (1 ÇGE Uzmanı, 1 Eğitim Bilimleri/Program Geliştirme uzmanı, 1 Klinik Çocuk Psikoloğu, 1 Bilgi ve Belge Yönetimi uzmanı ve 1 Kütüphaneci) görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda yapılan düzeltmelerin ardından programa son hâli verilerek, uygulamaya hazır duruma getirilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Yaşam becerilerinin kazandırılması konusunda yapılması gerekenler planlanırken çocuk kütüphanelerinin rolü çok önemli görünmektedir. Çocukların kütüphanelerden olabilecek en yüksek düzeyde yararlanabilmesi için “çocuğa görelilik” ilkesi ile yola çıkan, disiplinlerarası

bakış açılarıyla planlanan ve standart hâle getirilmeye çalışılan, tasarım/uygulama/değerlendirme konularında bir bütün olarak ele alınıp sürdürülebilir olan kütüphane programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü, ortaya koyduğu “yaşam becerileri” kavramı ile bu becerilerin erken çocukluk döneminde kazandırılmasının önemine dikkat çekmekte, IFLA da bu becerilerin bilgi okuryazarlığı kavramı ile birlikte ele alınabileceğinin altını çizmektedir. Eğitimin erken yaşlardan itibaren başladığı ve yaşam boyu sürdüğü düşünüldüğünde, bazı kavramların bu yaşlarda kazandırılmasının önemi yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla çocuk kütüphaneleri, yaşam becerileri, kütüphane programı gibi konular çocukların yaşamında olabildiğince erken karşılık bulmalı ve oyun/etkinlik/uygulamalarla davranış ve alışkanlığa dönüştürülebilen olumlu algılar yaratmalıdır.

Günümüzde erken çocukluk döneminde çocuk kütüphaneleri ve yaşam becerilerini birleştiren uygulama ve programlar bulunmakta, konu ile ilgili akademik çalışmalar ve projeler yürütülmektedir. Her ülke ve her ülkenin içindeki farklı kütüphaneler konuyu ele almaktadır. Ancak özellikle erken çocukluk döneminde bir konunun çalışılması sürecinde, konunun çocuğa görelilik ilkesi ile uyum içinde olması, iyi planlanmış olması, sağlam bir kavramsal çerçeveye dayandırılması, eğitim programlarının düzenlenmesi, ihtiyaçların belirlenmesi, eğitimcilerin eğitilmesi, erişime açılabilmesi, kaynak sağlanabilmesi ve tüm bunlar yapılırken hedef konu ve kavramın sınırlarının dışına çıkılmamasına ya da boşluk bırakılmamasına dikkat edilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada, erken çocukluk döneminde yaşam becerileri kavramı, çocuk kütüphaneleri bağlamında ele alınmış ve kütüphane gibi “herkes için” olma özelliği taşıyan yaşam merkezlerinin bu kavramın kazandırılmasında hangi uygulamaları yapabileceğine dair önerilerde bulunularak bir kütüphane programı tasarımı oluşturulmuştur. Çalışma bu hâliyle kavramsal çerçeve sunmasının ardından, kütüphane, çocuk, program ve yaşam becerileri kavramlarını birleştirmek ve oluşan etkileşimli bütünü bir arada tutma, sürdürülebilirlik kavramının içselleştirilmesini sağlama hedefli oyun tabanlı kütüphane uygulamaları oluşturmak için yola çıkmıştır. Literatürdeki pek çok çalışmanın vurguladığı üzere, çocukların bu becerileri kazanmaları ve birer davranış örüntüsü hâline getirebilmeleri için yaşantıya, yani uygulama yapmaya ihtiyacı vardır. Çalışmada çocuk kütüphanelerinde, halk kütüphanelerinin çocuk bölümlerinde, anaokullarında ve/veya ilköğretim okullarının ilk kademesinde, okul kütüphanelerinde ve evlerde kütüphaneci, eğitimci ya da ebeveynler tarafından yönlendirebilecek, çocukların gelişim düzeylerine uygun, sadece yaşam becerilerine değil, bilgi okuryazarlığına ve eğitim kazanımlarına da karşılık gelen oyun içerikli uygulamalar yer almaktadır. Bir program taslağı olarak düşünülebilecek bu çalışma, devamında etkisinin ölçülmesinin planlandığı bir ampirik çalışmanın ilk adımı olarak görülebilir. Çalışma sonucunda, ilerleyen süreçte konunun daha ayrıntılı ve farklı değişkenler kapsamında ele alınabilmesi için şu önerilerde bulunulmuştur:

1. Kavramların oyunlaştırılabilmesi, çocukların ilgisini çekebilecek nitelikte olması ve öğrenilmesi için önemli bir adımdır. Programın bu özelliğiyle katkıya açık bir özellik içerdiği fark edilmeli, çocuk kütüphanelerinin, kütüphanecilerin, eğitimcilerin, ailelerin ve çocukların ihtiyacına göre zenginleştirilebilir olduğu ayırt edilmelidir. Dolayısıyla bu programın temel alınmasıyla yaşam becerileri ile çok çeşitli oyun/etkinlik yazılmalı ve bu etkinlikler herkesin dijital olarak erişebileceği etkinlik havuzlarında tutulmalıdır. Bu

bakımdan “herkes için” ilkesiyle, ücretsiz hizmet veren tüm kütüphanelerin ortak bir bilinçle bu havuz oluşturmaları, alan uzmanlarıyla birlikte hareket etmeleri ve bu havuza dair farkındalığı artıracak paylaşımlar/reklamlar/tanımlar yapmaları gerekmektedir.

2. Bu kavramların okulların eğitim programlarına kalıcı birer içerik olarak eklenmesi, okullar ve kütüphanelerin aralarındaki bağı güçlendirmeleri ve bütünleşik programlar yapmak için bir araya gelmeleri gerekmektedir. Kütüphanelerin de bir eğitim ve yaşam merkezi olduğuna vurgu yapılarak, Türkiye'deki kütüphanelerde yaşam becerileri programları uygulanmalı ve bu sayede okula giden çocukların kütüphanelere yönlendirilmesi sağlanarak, ikincil kazanımlar oluşturulmalıdır. Bu çabanın Dünya Sağlık Örgütü yaşam becerileri kazandırma hedeflerinin gereklerine son derece uygun olacağı da gözden kaçırılmamalıdır.
3. Öğrenme yaşantısının önemli elemanlarından birisi uygulamacılardır. Bu çalışmadaki uygulamacılar; kütüphaneciler veya eğitimcilerdir. Tercih edilen durum ise okullar ve kütüphanelerin eş güdümlü çalışması ve programa dair etkinliklerin her iki uygulamacı grup tarafından/birlikte gerçekleştirilmesidir. Kütüphanede başlayıp okulda devam eden, okulda başlayıp kütüphanede devam eden uygulamaların birbirinden olumlu anlamda beslenmesi ve her iki yapı için de iyi sonuçlanacağı düşünülmektedir.
4. Bu noktada uygulamacı olan kütüphaneci ya da eğitimcilerin, yaşam becerilerini kendi içlerinde içselleştirmiş, yaşantılarına yansıtabilmiş olmaları, konuya dair merak/ilgi duyarak bilgi sahibi olanlar ve çocukluk dönemine dair temeli bulunanlar arasından seçilmeleri ya da hizmet içi eğitimlerle bu noktaya getirip hazırlanmasının sağlanması anlamlı olacaktır.
5. Uygulamaların etkisinin ölçülebilmesi ve yaşam becerileri kavramının çocuklar tarafından ne derece kazanıldığına dair değerlendirmelerin yapılması için ölçeklere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ölçeklerin erken çocukluk dönemi için geliştirilmiş olan örneklerinden, Türk çocuklarının özelliklerine uygun biçimde uyarlanması ya da Türkiye'deki alan araştırmacıları tarafından geliştirilmesi gerekmektedir.
6. Geliştirilen bu programda yer alan uygulamaların sayısının artırılması, çeşitlendirilmesi, yaşam becerilerini yansıtmayı/kapsaması bakımından daha bütüncül biçimde yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Programın sunulan bu şeklinin bir başlangıç çalışması olduğu, yapılacak uygulama ve değerlendirmelerle daha yoğun içerikli, kapsamlı bir son çalışmaya dönüştürüleceği unutulmamalıdır.
7. Programın kapsamındaki uygulamalar Dünya Sağlık Örgütü yaşam becerileri hedefleri üzerinden şekillendirilmiştir. Erken çocukluk döneminin 0-8 yaş arasını kapsadığı düşünülerek, okul öncesi ve ilköğretim için ayrı içerikte alt programların hazırlanması, gelişim ilkelerine daha uygun davranılmasını ve çocuklara ihtiyaçlarına uygun etkinlikler/uygulamalar sunulmasını sağlayacaktır.
8. Programın kapsayıcı olabilmesi ve herkes için yararlı hâle getirilmesinin önemi vurgulanarak, dezavantajlı çocuklar, mülteci çocuklar, özel gereksinimli çocuklar vb. için farklı alt programların hazırlanması üzerinde düşünülmelidir.

9. Yaşam becerileri kavramı üç ayrı boyutta incelenebilmektedir. Çocuklar için hazırlanan programlar ve kapsamındaki uygulamaların bu boyutlar açısından incelenmesi ve bu konulara dair akademik araştırmalar yapılması gerekmektedir.
10. Kütüphane hizmeti olarak planlanan bu programın etkili olabilmesi ve hedefine ulaşabilmesi için yaygınlaştırılması gerekmektedir. Dolayısıyla uygulamalı bu tür programların basın, yerel politikacılar, savunucular, sivil toplum kuruluşları, eğitimciler ve ailelere tanıtılması için uygun ortamlar sağlanmalı; sergilenebileceği ve çok sayıda kişiye ulaşabileceği festivaller/çalıştaylar/toplantılar ve organizasyonlar planlanmalıdır. Bu planlamalar, yaratıcı kütüphanecilerin düzenleyeceği dijital ya da yaşamın içinden platformlar üzerinden yapılabilirdir.
11. Çocukluk döneminde yaşam becerilerinin kazanılması için geliştirilen bu tür program uygulamalarının çeşitlendirilmesi, bu konuyu çalışan araştırmacıların motive edilmesi ile de sağlanabilir. Geliştirilen uygulamaların sunulabileceği iyi örnekler platformları, kongreler, sempozyumlar planlanmalı, dünyaya Türkiye kütüphanelerinde de bu tür vizyoner çalışmaların yapılmakta olduğunu belirten izlenimler verilmeli, IFLA'nın düzenlemekte olduğu yarışmalar takip edilerek, katılımında bulunulmalıdır.

Çocuk kütüphanelerinin kullanıcıları içinde en büyük orana sahip grup çocuklardır. Çocukların temel yaşam becerilerini geliştirmek, bu kütüphanelerin ana işlevlerini gerçekleştirmeyi desteklemede hem kullanıcı niteliklerini yükseltmek hem de yenilikçi hizmet sunmak anlamına gelecektir. Bunun çocuk kütüphaneleri açısından değeri ise yadsınamaz. Çalışmamızda önerilen program bu amaçla kullanılabilir bir örnek olarak görülebilir.

Teşekkür

Bu çalışmada kütüphane programının oluşturulması sürecine değerli görüş ve yorumlarıyla katkı veren Prof. Dr. İsmihan Artan'a, Prof. Dr. Selahattin Gelbal'a, Prof. Dr. Şebnem Soysal Acar'a, Prof. Dr. Asiye Kakırman Yıldız'a ve Kütüphaneci Hilal Taşçı'ya çok teşekkür ederiz.

İzin ve Katkı Bildirimleri

Etik Kurul İzni

Yazarlar araştırmanın etik kurul izninin Hacettepe Üniversitesi Senatosu Etik Komisyonunun 14 Haziran 2022 tarihli toplantısında alındığını beyan etmiştir.

Yazarlık Katkısı

Nihan Temiz: Fikir / Kavram, Kavramsal arka plan, Metodoloji, Veri toplama, Veri analizi, Veri görselleştirme, Yazım, Değerlendirme ve İnceleme

Bülent Yılmaz: Fikir / Kavram, Kavramsal arka plan, Metodoloji, Değerlendirme ve İnceleme

Kaynakça

AASL/AECT (American Association of School Librarians/Association for Educational Communication and Technology) (1998). Information Literacy Standards for Student Learning. Chicago, ALA.

Akamca, G. Ö. (2008). *İlköğretimde analogiler, kavram karikatürleri ve tahmin-gözlem-açıklama teknikleriyle desteklenmiş fen ve teknoloji eğitiminin öğrenme ürünlerine etkisi* [Doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

- Akfirat, O. N., Çuhadaroğlu, A. ve Ulusoy, Y. Ö. (2017). İlkokul öğrencilerine yönelik hazırlanan yaşam becerileri geliştirme programının eylem araştırması yöntemiyle revize edilerek yeniden uygulanması. *Current Debates in Education*, 5, 103-129.
- Akgün, İ. H. (2013). Sekizinci sınıf vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersinde örnek olay yöntemiyle öğretimin öğrenme düzeyine ve kalıcılığa etkisi [Doktora tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Amoo, A. A. (2014). Libraries as a third place for children in Nigeria [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Loughborough University. https://www.researchgate.net/profile/Abiola-Amoo/publication/281291001_Libraries_as_a_third_place_for_children_in_Nigeria/links/55e0429008aede0b572c9b60/Libraries-as-a-third-place-for-children-in-Nigeria.pdf
- Arı, M. (2003). Türkiye’de erken çocukluk dönemi ve kalitenin önemi. Müzeyyen Sevinç (Ed.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* (s. 31-35) içinde. Morpa Yayınları.
- Bergman, B. (1974). Public library service for the preschool child (Graduate Research Papers 1754, University of Northern Iowa). <https://scholarworks.uni.edu/grp/1754>
- Beşir, H. (2020). *Bebek kütüphanesinde verilen “duyusal deneyimler” eğitim programının bebeklerin gelişim alanlarına ve duyu gelişimine etkisinin incelenmesi* [Doktora tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Bild Jensen-Sondrup, G. (2019). *Biblioteksverksamhet för de allra yngsta.: Belastning eller belöning för bibliotekens grunduppdrag? En innehållsanalys av HelGe-bibliotekens planer* [Yüksek lisans tezi]. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1318184/FULLTEXT01.pdf>
- Bolat, Y. ve Balaman, F. (2017). Yaşam becerileri ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 22-39.
- Ciravola, H. (2015). Life skills: Using the library – Dewey Decimal System. <http://www.startsateight.com/using-the-library-dewey-decimal-system/>
- Cohn, P. (2018). Museums and libraries: Community resources for developing executive function life skills. <https://earlylearningnation.com/2018/08/museums-and-libraries-community-resources-for-developing-executive-function-life-skills/>
- Collence, T. C. (2013). Zimbabwean school libraries as social spaces: Empowering students with life-wide skills in the new Millennium. In International Association of School Librarianship. Selected Papers from the... Annual Conference (p. 174). International Association of School Librarianship. https://iasl-online.org/resources/Documents/c4_5chisitarf.pdf
- Cüceloğlu, D. (2016). *Savaşçı* (49. baskı). Remzi Kitabevi.
- Çocuk Kütüphaneleri Hakkında Yönetmelik (1952, 24 Kasım). *T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, 15(722), 201-208.
- Dar, M. (2017). Libraries provide teens with important life skills | ALA Annual 2017. <https://www.slj.com/?detailStory=libraries-provide-teens-with-important-life-skills-ala-annual-2017>
- Deglan, S. ve Leung, A. (2021). Research roundup, student edition: Social-emotional Learning (SEL) and early childhood. *Children and Libraries*, 19(2), 25-27. <https://doi.org/10.5860/cal.19.2.25>
- Demirel, Ö. (2020). *Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulamaya*. Pegem Akademi.
- Dökmen, Ü. (2008). *İletişim çatışmaları*. Remzi Kitabevi.
- Duncan, M. K. (2021). A picture book is worth a thousand words: building a character literacy library. *Children and Libraries*, 19(1), 16-21.
- Facione, P. A. (2011). Critical thinking: What it is and why it counts. *Insight Assessment*, 2007(1), 1-23.
- Fahmie, T. A. ve Luczynski, K. C. (2018). Preschool life skills: Recent advancements and future directions. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 51(1), 183-188.

- Goleman, D. (2017). *Duygusal zekâ EQ neden IQ'dan daha önemlidir?* Varlık Yayınları.
- Gönen, M., Temiz, N. ve Akbaş, S. C. (2015). Erken çocukluk döneminde çocuk kütüphanelerinin rolü ve önemi: Bir kütüphane programı örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 208, 76-89.
- Grad, K. (2021). School age programs and services committee: Out of school time: Inspiring engagement in children's programming. *Children and Libraries*, 19(2), 33-34.
- Grassi, R. (2014). Mind your manners: Teaching life skills in the library. <https://www.alsc.ala.org/blog/2014/10/mind-your-manners-teaching-life-skills-in-the-library/>
- Gül, A. C., Apaydın, Z., Çobanoğlu, E. O. ve Tağrikulu, P. (2018). Fen öğretiminde toulmin argümantasyon modelinin sınıf dışı (outdoor) eğitim süreci ile bütünleştirilmesi: Örnek etkinlikler. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 103-120.
- Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği (2012, 11 Ocak). Resmî Gazete (Sayı: 28170). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/01/20120111-18.html>
- Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği (1982, 19 Ağustos). Kültür ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı. <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-264443/halk-ve-cocuk-kutuphanleri-yonetmeliği.html>
- Hickey, K. (2019). Adapting the Reggio Emilia approach in libraries. *Children and Libraries*, 17(3), 13-19.
- Hodge, K., Danish, S. ve Martin, J. (2013). Developing a conceptual framework for life skills interventions. *The Counseling Psychologist*, 41(8), 1125-1152.
- IFLA (2010). *Guidelines for Children's Library Services*. <https://www.ifla.org/publications/guidelines-for-children-s-library-services>
- IFLA (2011). Çocuk kütüphanesi hizmetleri için ilkeler (çev. B. Yılmaz ve S. Ekici). *Türk Kütüphaneciliği*, 24(4), 545-552.
- IFLA (2015). How libraries for children and young adults are supporting development by providing access to information. <https://cdn.ifla.org/wp-content/uploads/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/libraries-for-children-and-young-adults.pdf>
- IFLA (2018a). Guidelines for library services to babies and toddlers, IFLA Professional Report. <https://cf4-www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/100.pdf>
- IFLA (2018b). Guidelines for library services to children aged 0-18/revised. <https://www.ifla.org/publications/node/67343>
- IFLA (2019a). IFLA Strategy 2019-2024. <https://www.ifla.org/strategy>
- IFLA (2019b). Trend report 2019 update. https://trends.ifla.org/files/trends/assets/documents/ifla_trend_report_2019.pdf
- IFLA (2020a). IFLA public library service guidelines. <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/988/2/ifla-publication-series-147.pdf>
- IFLA (2020b). IFLA UNESCO public library manifesto. <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/168/1/pl-manifesto-en.pdf>
- IFLA Library services to children and young adults section. (2018). IFLA guidelines for library services to children aged 0-18 (C. Rankin, ed.). (2. bs.). <https://www.ifla.org/publications/node/67343?og=51>
- Igwebuike, E. U., Agbo, A. D., ve Echezona, N. P. (2018). Developing effective library services for children and young people in public libraries: A structured review. *Information Impact: Journal of Information and Knowledge Management*, 9(4), 14-25.
- Infante, M. A (2018). *Collaborative and inclusive community-based occupational therapy early intervention library program for preschool children* [Doktora tezi]. Misericordia University.

- Johnson, L., Levine, A., Smith, R., ve Stone, S. (2010). *The 2010 horizon report*. The New Media Consortium.
- Johnson, L., Smith, R., Willis, H., Levine, A. ve Haywood, K., (2011). *The 2011 horizon report*. The New Media Consortium.
- Johnson, L., Adams, S. ve Cummins, M. (2012). *The NMC horizon report: 2012 higher education edition*. The New Media Consortium.
- Johnson, L., Adams Becker, S., Cummins, M., Estrada, V., Freeman, A., ve Ludgate, H. (2013). *The NMC horizon report: 2013 higher education edition*. The New Media Consortium.
- Johnson, L., Adams Becker, S., Estrada ve V., Freeman, A. (2014). *The NMC horizon report: 2014 higher education edition*. The New Media Consortium.
- Karadeniz, C. (2011). 3. Ulusal çocuk ve gençlik edebiyatı sempozyumu. Sever, S., Aslan, C., Kant Soysal, Ö., Canlı, S., Önal, Ş., Çıldır, B., Karagül, S., Doğan, B. N. ve İce Samur, Ö. (Yay. Haz.), *Dünyada çocuk kütüphaneleri ve Japonya örneği: Bunko* (ss. 841, 847). ÇOGEM.
- Keseroğlu, H. (1989). *Halk kütüphanesi politikası ve Türkiye Cumhuriyeti'nde durum*. Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi Yayınları.
- Koimett, E. (2013). The impact of school libraries on students' life skills: The Kenyan perspective. 2013: IASL conference proceedings (Bali, Indonesia): Enhancing students' life skills through the school library. <https://doi.org/10.29173/iasl7829>
- Koran, N. (2021). Yaşam becerileri. Ummanel, A. (Ed.), *yaşam becerilerinin tanımı ve önemi* (ss. 1-20). İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınları. <http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/yasambecerileri.pdf>
- Mangrulkar, L., Vince-Whitman C. ve Posner, M. (2001). Life skills approach to child and adolescent healthy human development. Pan American Health Organization, USA.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2013). Okul öncesi eğitimi programı. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>
- Mind in the making (2015). How libraries and museums can strengthen executive function. <https://www.ims.gov/sites/default/files/webinar/pdfs/brain-buildingpowerhousespresentation.pdf>
- NMC horizon report (2015). 2015 library edition. <https://library.educause.edu/~media/files/library/2017/12/2015nmchorizonreportlibraryEN.pdf>
- NMC horizon report (2017). 2017 library edition. <https://library.educause.edu/~media/files/library/2017/12/2017nmchorizonreportlibraryEN.pdf>
- Oberg, D. (2009). Changing school culture: The role of the 21st century teacher-librarian. University of Alberta, Education Rethought. www.quasar.ualberta.ca/tl-dl
- Önal, İ. (2010). Tarihsel değişim sürecinde yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık: Türkiye deneyimi. *Bilgi dünyası*, 11(1), 101-121.
- Önal, İ. (2015). Okul kütüphaneleriyle öğrencilerin 21. yüzyıla hazırlanması. *Millî Eğitim Dergisi*, 45(208), 233-248.
- Özbek, O. E. A. (2014). Açık ve uzaktan öğrenmenin günümüzdeki durumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 54-165.
- Özgüven, Ü. (2019). *Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirmede kullanıcı eğitiminin rolü: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi örneği*. [Yüksek lisans tezi]. Çankırı Karatekin Üniversitesi.
- Polat, C. (2012). Yaşam boyu öğrenmenin anahtarı bilgi okuryazarlığı ve üniversite kütüphanelerinin bilgi okuryazarlığı öğretimindeki rolü. Külcü, Ö., Çakmak, T. ve Özel, N. (Yay. Haz.), *K. Gülbün Baydur'a armağan* (ss. 117-131). Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.

- Polat, C. (2018). Dijital yerlilere bilgi becerilerinin kazandırılmasında çocuk kütüphaneleri. Kakırman Yıldız, A. ve Özdemir, L. (Yay. Haz.), *1. Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu Bildirileri* (ss. 152-162). Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü.
- Pugh, C. ve Doyle, B. (2019). Equity, diversity, inclusion: Seattle's "Loud at the Library" collaboration. *Children and Libraries*, 17(3), 27-29. <https://doi.org/10.5860/cal.17.3.27>
- Ramazan, M. O. ve Özdemir, H. (2020). Okul öncesi çocuklarının öğrenme merkezlerinde geçirdikleri süreler ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 682-699.
- Robinson, A. A. (2020). Mastering mindfulness: Fostering a mindfulness culture in children. *Children and Libraries*, 18(1), 17-18. <https://doi.org/10.5860/cal.18.1.17>
- Samiee, M. (2019, Ağustos). *Natural library: An opportunity for children to familiarize with practical life skills*. IFLA WLIC 2019'da sunulan poster, IFLA, Yunanistan. https://library.ifla.org/id/eprint/2622/1/158-samiee-en_poster.jpg
- Saunders, C. ve Jones, J. (1990). Temporal sequences in information acquisition for decision making: A focus on source and medium. *Academy of Management Review*, 15, 29-46.
- Seth, A. (2002). *Promoting well being through development of life skills among adolescents*. Maharshi Dayanand University. http://shodhganga.inflibnet.ac.in:8080/jspui/bitstream/10603/216089/4/04_%20chapter%201.pdf
- Sevinç, M. (2005). Bilişsel gelişim ve düşünce becerilerinin eğitimi. M. Sevinç (Ed.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* içinde. Morpa Kültür Yayınları.
- Shahabudin, M. ve Arfa, M. (2019). Peran program bengkel baca tulis perpustakaan sekolah alam auliya kendal dalam pembelajaran lifeskill siswa. *Jurnal Ilmu Perpustakaan*, 6(3), 231-240.
- Shi, Y. (2011). Brain storm optimization algorithm. G. Wangs (Ed.), *Advances in swarm intelligence* içinde. Springer.
- Sirinides, P., Fink, R. ve DuBois, T. (2017). A study of early learning services in museums and libraries. *Early Childhood Education Journal*, 45(4), 563-573.
- Snyder, L. G. ve Snyder, M. J. (2008). Teaching critical thinking and problem solving skills. *The Journal of Research in Business Education*, 50(2), 90.
- Sönmez Lee, D. (2003). *Problem-based learning in science*. ERIC Digest.
- Sreekumar, V. N. (2016). Life skill education among adoloscents. *International Journal of Current Research*, 8(10), 40787-40790. <https://www.journalcra.com/sites/default/files/issue-pdf/18306.pdf>
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2013). Onuncu kalkınma planı 2014-2018 (Yayın No. 1041). https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Onuncu_Kalkinma_Plani-2014-2018.pdf
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020). Etkin Kütüphane: Kütüphanecilik Çalışmaları Dizisi. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, Özel Ofset Basım Yayın.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Z Kütüphane (2016). Sıkça sorulan sorular. <https://z-kutuphane.meb.gov.tr/Home/SikcaSorulanSorular>
- Teachstarter Blog (2021). Fun activities to make the most of library time. <https://www.teachstarter.com/us/blog/library-activities-for-kids-make-the-most-of-library-time-us/>
- The School Run (2020). 14 things to do in the library (apart from borrowing books). <https://www.theschoolrun.com/things-to-do-in-the-library-time-us/>
- The World Bank (2013). Life Skills: What are they, Why do they matter, and How are they taught? https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/Gender/1323447_AGI_Learnin gFromPracticeSeries.pdf

- Tillman, K. S. ve Prazak, M. (2019). Friendship club: development and implementation of a 12-week social skills group curriculum. *Counselling and Psychotherapy Research*, 19(2), 158-166.
- Tise, E. R. (2011, 5-11 Ağustos). School libraries empowering the 21st century learner. Proceedings of the International Association of School Librarianship Conference Incorporating the 15th International Research Forum on Research in School Librarianship.
- Tiurmenko, I., Khaletska, L. ve Klynina, T. (2018). Libraries of Ukraine for children as sociocultural centers of community. Kakırman Yıldız, A. ve Özdemir, L. (Yay. Haz.), *1. Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu Bildirileri* (ss. 315-328). Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü.
- Tuğluk, M. N. ve Özkan, B. (2019). MEB 2013 okul öncesi eğitim programının 21. yüzyıl becerileri açısından analizi. *Temel Eğitim*, 1(4), 29-38.
- UNICEF (2016). Review of the life skills education program. <https://www.unicef.org/maldives/reports/review-life-skills-education-program>
- Ward, T. B. (2004). Cognition, creativity, and entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*, 19(2), 173-188.
- WHO-World Health Organization (1993). Life skills education for children and adolescents in school. Introduction and guidelines to facilitate the development and implementation of life skills programmes. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/59117/WHO_MNH_PSF_93.7B_Rev.1.p
- WHO-World Health Organization (1994). Life skills education in schools. *World Health*, 93(7), 48.
- WHO-World Health Organization (1997). Life skills education for children and adolescents in schools. Programme on mental health. World Health Organization. http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/63552/1/WHO_MNH_PSF_93.7A_Rev.2.pdf
- White, R.T. ve Gunstone, R.F. (1992). Probing Understanding. London.
- Whyte, G. (1991). Decision failures: Why they occur and how to prevent them? *Academy of Management Executive*, 5(3), 23-31.
- Wickramarachchi, A. (2021). The social role and the responsibilities of public libraries and librarians in transforming society. *Sri Lanka Library Review*, 35(1), 1-21.
- Wiorogórska, Z. (2014). The role of libraries in shaping 21st century skills in Poland. Kurbanoglu, S., Spiraneç, S., Grassian, E., Mizrachi, D. ve Catts, R. (Ed.), *Information literacy: Lifelong learning and digital citizenship in the 21st century* (ss. 634-641). Springer.
- Yalman, F. (2020). *Kütüphanede verilen "Kitapların Eğlenceli Dünyası" eğitim programının çocukların erken okuryazarlık becerilerine etkisinin incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Yıldırım, Y. (2017). *Anasınıfına devam eden çocuklara uygulanan yaşam becerisi eğitim programının çocukların yaşam becerilerine ve sosyal uyumlarına etkisi* [Doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Yıldırım, Z. ve Akkaya, M. A. (2018). Türkiye’de IFLA Çocuk Kütüphanesi Hizmet İlkeleri’nin uygulanabilirliğine yönelik analiz: Üç büyükşehirden üç bağımsız çocuk kütüphanesi örneği. Kakırman Yıldız, A. ve Özdemir, L. (Yay. Haz.), *1. Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu Bildirileri* (ss. 518-530). Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü.
- Yıldırım, Y. ve Temel, Z. F. (2020). Yaşam becerileri eğitim programının anasınıfına devam eden çocukların yaşam becerilerine ve sosyal uyumlarına etkisinin incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 34(2), 384-405.